

DRINKING ON PURIM

What's It All About??

Source Materials
Rabbi Efrem Goldberg
reg@brsonline.org

① מניח ש
MEGILLA 7b

One is obligated to become intoxicated with wine on Purim,^[9] עד עד - מייחייב איניש לבסומי בפוריא - אָמר רבא - אָמר רבא - until one does not know the difference between cursed is Haman and blessed is Mordechai.^[10]

The Gemara cites a related incident:
Rabbah and R' Zeira had the Purim feast together. They became intoxicated. Rabbah arose and slew R' Zeira. The next day, [Rabbah] prayed for mercy on R' Zeira's behalf and revived him. The following year [Rabbah] asked [R' Zeira]: Let master come and we will have the Purim feast together. אמר ליה - לא בכל שעתא ושעתא מתרחיש ניסא - אמר ליה - Not every time does a miracle occur.^{[11] [12]}

MAHARSHA ② מהל' (פג)

: קם רבה שחטיה לרבי זירא כ' . דנר תמוה הוא לפרשו כפשטיה ונראה דר"ל כפיין שחטיה דאנבריה אמרל וכפייה לשמות יומר מדחי עד שחלה ונמה למוט ולכך נקטיה בלשון שחטיה דשמיית היין נקרא ע"ש הגרון מקום שחטיה כח"ש ממלה גרוגס של ת"ח יין וקלמני דהפסלל פליו שלא ימות מחולי זה עד שתתפלא וחי ומליט במקרא ובתלמוד לשון חי מלשון רפואה :

RAN QUOTING R. EFRAIM ③ רן קל' ל' אפרים

מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ברוך מרדכי לארור המן. דאמרינן בנמ' ("דמיחייב למימר ברוךמרדכי ארור המןברוכה אבסר ארורה זרש [גם] חרבונהזכור לטוב ומיחייב לבסומי עד דלא ידע מאי קאמר וכחב רביט הפריים ז"ל) מההוא שבנדא דקם רבה ושחטיה לר' זירא כדאי' בנמ' אידחי ליה מימרא [א] רבא ולא שפיר דמי למעבד רביי

MEIRI ④ מ' פ' (פג)

נדחו כל אותם הדברים. ולענין ביאור מיהא זה שאמרו בין ארור המן וכו', הוא ממה שאמר בתלמוד המערב²⁷⁰ שצריך לומר אחר מקרא מגלה ארור המן ברוך מרדכי ברוכה אסתר ארורה זרש, וכן שצריך לומר חרבונה זכור לטוב, ואמר שחייב להתבשם עד שלא ידע בבירור מה יאמר, אלא שכבר נדחית לדעתינו כמו שביארנו, וגדולי המהברים²⁷¹ כתבו עד שירדם, וכן לענין ביאור זה שאמר שחטיה לרבי זירא פי', מלשון שחטיה ר"ל שימעכו, ואחיייה מלשון החלימני והחייני²⁷². סעודת פורים אין עיקר שמחתה אלא ביום, שהרי נאמר ימי משתה ושמחה, ואם אכלה בלילה לא יצא ידי חובתו, הן לילה שמחתו יום הפורים, הן לילה שעבר הפורים²⁷³.

[ז' ע"ב] חיים אדם להרבות בשמחה ביום זה ובאכילה ובשתיה עד שלא יחסר שום דבר. ומ"מ אין אנו מצווין להשתכר ולהפחית עצמנו מתוך השמחה, שלא נצטוינו על שמחה של הוללות ושל שטות, אלא בשמחה של תענוג שיגיע מתוכה לאהבת השם ית' והודאה על הנסים שעשה לנו. ומה שאמר כאן עד שלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, כבר פירשו קצת גאונים²⁶⁸ שממה שהזכיר אחריו קם רבא²⁶⁹ שחטיה לרבי זירא

(3) בפ"ק המנילה אמר רבא מחייב אינש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי. רבה ורב זירא עבדו סעודת פורים בהדי הדדי איבסוס קס רבה שחטיה לרב זירא למחר בעת רחמי ואחיייה לשנה א"ל ניתי מר וניעבד פורים בהדי הדדי א"ל לאו כל שעתא ושעתא מתרחש ניסא וכתבו בשם רבינו אפרים דמהך עובדא דקס רבה ושחטיה לרי זירא אדחייית מימרת רבא ולא ש"ד למעבד הכי ואין זה נכון דא"כ אמאי אישתמיט ר' זירא מלמעבד סעודה אהדדי ואלטריך לוי ליה לאו כל שעתא ושעתא מתרחש ניסא כיון שראו שינה קלקול עון שפיכת דמים מסיבת שיכרותם רהוי היה להם למנוע עצמם לבסומי כולי האי ומלשמות אלא יותר מעט מכדי הרגלים אלא משמע דאפ"ה היו משתכרים יותר מדאי ולהכי מיימי חלמודא ההוא עובדא לאשמועינן דמימרת רבא כששטת דמחויב אינש לבסומי עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי ומיהו עתה שהדורות מקולקלים רהוי לתפוס סברת רבינו אפרים ז"ל שלא לשמות אלא מעט קט יותר ממה שמורגל ב"ט וכוה יולא י"ד: כיון שכוונתו לשמים כדי שלא להכשל ח"ו בשום מקרה רע וישא ברכה מאת ה'.

5
 פ"ק ח"ג
 (ס' אר"ג)

ואידי דאיידי ההם צמ"ס סקסס על רבינו אפרים סבסכז"ס פ"ק דעגילה דמייסי לפסק סאי דחייב אינש לבסומי וכו' דכיון דלירע סכנה קס רבס חגי' נחצטל סדכר וסקסס פרי"ס א"כ לסתא כדלמרי' רבס לר"ז סא נעבד ק"פ צסדדי ע"פ אמר לאו כ"ס ושעתא מתרחש ניסא סא ועובדא דאשתקד נחצטל סך דחייב לבסומי ולא יהבסס ולא יסתכן ע"פ: ולכאורס י"ל דצירי' אי סעודת פורים צצנה עלסרי' אסר סצנה דיעי פורים לריכיס סיסי' ניכר סעווסס לסס פורים עש"כ צצנה אין סיכר עש"כ קס"י חרפ"ס וסנס צחולין קי"ח ע"א ע"י עדיפת לן עיכס דכתיב וקרחת לסצנה עונג עשוע סעודה לכבוד ס"ס הוס כעץ סעודה סצנה ולא ניכר ססי"ל לכיזד פורים וליכוסלעני סכ"ל אסור דצפרע ר' זירא דכד הוס עזמני ליה לא אזיל דק עשוס אתיקורי סוס דעיקרי זיס ועבדי מוצא לכבודו צכל סזמניס וא"כ אין סעודה פורים ביכר וק' איד' עבדי ר"ז ורצס ס"פ צסדדי ויל' דס"ל דלא כסידוסלעני דספיר יס סיכר כיון סעשנס צחיוצ צסומי עס סאינו צסאר סצנה וי"ע וחי"ס סיכר"ס עסו"ס עבדו צסדדי [כמו סכ' סלצוס לענין נסוואין צפוריס דלא כעג"ס סס"י חרל"ז] ולפ"ז לק"ע ק' פרי"ס דלסתא כי הוס סדר וצעי למיעבד סעוד' פורים צסדדי אמר ר"ז עמ"כ אי לא סקצנס וליכא סינוי צנוף ססעודס א"כ ארי י"ל סעודת פורים ולי סהצנס לאו צכל סעתא מתרחש ניסא ולק"ע קו' פרי"ס. אדכר"ס לפ"ז יס להניס ראיס לרבינו אפרים דאיך עלה ע"ד ר"ז ססוס אדס לא יחכל סעודת פורים עס צ"צ עפני ססלכס אלא יתבודד צהדרי פורים אע"כ עלווס סעס נחצטלס עלוס דצסומי צפוריס ורק לסזמין ס"ס חללו אינו נכון עשוס סאינו ניכר וכל"ל: ויס לדסוק ולומר שאין סש"ס סכנס' עס צ"צ דלצו גק צסס וגייסי אהדדי דק רעיס אסריס סערצ"ס סתעוררה וסעתס איכא סכנס וסכס פ"ק דעגלס אמרי' משפתס ומספתס לחחי"י משפסות כסונס ולוייס סעצטליס עבדלחן וכו' וסנס רס"י צפי' עגלס כ' ע"ד פסוע סיחאספו משפסות ויסעמו צפוריס וא"כ ק' חכ"ל לס"ס ללמוד חס דעצטליס עבדחן סא אסער לפרע כפסומו אע"כ ס"ל לס"ס כיון דעלוס לבסומי אין נכון לסתאסק משפסות משפסות אלא כ"ל עס צני ציחו: וצנאקוס אסר כחצחי דצמק' סצנה סרק מי סססטיק א"ל רצס אנס צחול עאדיס ואיכני לא מנהל ולא עבס ולא חולן וא"ל אציי ער נעי עניס וקטיל ע"ס ולי' סא עיער"ל דאציי סוס צהר עובד"ל דססטי' לר"ז ל"ל דלא סוס צני לעימק ער נעי ססטי' לר"ז חול"ל עשוס דסדר חסיי' ע"י ספלהו לא צעי למחלי צחול עאדיס ע"ו לק"ע ק' רבינו אפרים די"ל ס"ל לסרי"ק דסוער עלוס לא ידע דכר רע וע"י עלוס לבסומי לא יארע מכסול אך סיכי דסכיחא סזיקא כגון רצס דסוס צעאדיס לא עסכי. סגנה סעלוס אצל מי סלא ידע צנעסו ססי"ל עול עאדיס א"ל לחוס לזס דלזלינן צחר רוצח וסוער פסאיס ס' כדאי' פס צעק' סצנה ע"ס ס' סוער זמנין לסוערי עלוחיו ואסחוס צצרכה סעתה פורים כנלפס סיסס ונפס חוסב ינפסו:

6
 ח"ג ס"ג
 (ס' א"ל א"ל א"ל)

EFRAIM א"פ א' (7) אפרים (ע"פ ארצה)

לכסומי כו' רבים רונים להרץ ולפרש מה הכוונה בזה כו' ולי הצעיר נחפרש בחזיון לילה שהכוונה הוא ששיקר החיוב של המשחה הוא שיהיה שריו בשמחה כדכתיב ויין ישמח לבב אנוש ומחמת שיהיה שריו בשמחה יהיה חדות ה' מעוזו ויהן תודות זכאל לבי על הכס מחוך הרחבת הלב וע"ד שאתרו אגרנו חמרא אדרדקי כו' ולכן אין לו להשחקר יותר מדאי שיתבלבל דעהו ולא יפיר בתוקף הכס כלל וז"ש חייב אדם לכסומי בפוריא עד שלא ידע כו' כך עד הוא ולא עד ככלל ור"ל שגדול חיוב השתי' צוה לכסומי עד גבול דלא ידע

מן הגבול הזה והלאה הוא ציטול כוונת חיוב שחייבו חכמים לכסומי כדי שיהן הלל והודאה שחיון שיתבלבל דעהו כ"כ דלא ידע בין ארור הכן כו' פשיטא שאין בו דעת

ותכונה לשבח ולפאר על תוקף הכס והחזקתו לחיו בבוקר וראיתי כי נכון הוא ומיושב בזה מה שכתבם פתחו לו ענין עובד דרבה ור"ז דעברו סגורת פורים בהדרי כו' שלכאורה פתח

העשה למהור וקלח סופקים כהני שהכוונה הוא שחזק יש ללמוד שאין הלכה כרבא כהא ולפי מ"ש י"ל דאדרבא מיימי סיעתא מזה שמה שחייבו לעשות אחס ימי משהה ושכ"י גבול יש לו שלא ישחקר יותר מדאי דהא קמן דרבה ור"ז כו' ולפי שלה נשמרו מלעבור הגבול בא הדבר לידי סכנה לכך יש לזהר שלא לכסומי רק עד הגבול הזה דלא ידע כו' ולא יעבור:

SHUKHAN ANUCH (8) א"ח (סי' ארצ"ג סו' ד')

ב *יתב איניש לבסומי בפוריא *עד דלא ידע (ד) בין ארור המן לברוך מרדכי:

RASHI (9) ר"י (מ"א ז')

רווחא לכסימא שמים ריוח מטי לדבר המזוק בתוך המעיים: מפלגי סעודהיהו - זה איכל עם זה בפורים של שנה זו ובשניה סועד חברו עמו: לאכסומי - להשחקר בין: ואיכסום - נשחקרו: ננס ולא אתו רבנן - אימר היום ולא באו החלמידים לבית המדרש:

R' YISROEL SALANTER (10) ר' ישראל סלנטר

ר' ישראל זללה"ה הי' רגיל להיות בפורים שיכור כשכרותו של לוט ממש, ובמצב זה היה אומר כל היום בלי הרף חידושים בחריפות וגאונות להפליא בכל הש"ס.

RAMBAM (11) (ג' ה' ש"ה פ"א: 16)

טו כיצד חובת סעודה זו שיאכל
בשר ויתקן סעודה נאה כפי אשר תמצא ידו.
ושותה יין עד [ג] שישתכר וירדם בשכרות:
וכן חייב אדם לשלוח שתי מנות של בשר או
שני מיני תבשיל או שני מיני אוכלין לחבירו
שנאמר ומשלוח מנות איש לרעהו שתי מנות

לאיש אחד. וכל המרבה לשלוח לרעיים משובח. ואם אין לו [ג] מחליף עם
חברו זה שולח לזה סעודתו וזה שולח לזה סעודתו כדי לקיים ומשלוח מנות איש לרעהו:

א—ב מצוה להרבות בסעודת פורים וצריך שישתכר עד
שלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי. מימרא דרבא
צפרק קמא דמגילה (ו): וכתבו המוספות (ד"ה דלא) ללא ידע בין
ארור המן לצרוך מרדכי ארורה זרע צרוכה אסתר ארורים כל הרשעים
צרוכים כל הצדיקים א] וכן כתב הר"ן (ג: ד"ה גמי) כלומר דאי בין
ארור המן לצרוך מרדכי לחוד אפילו שמה טובא לא טעי ביה (א) וכתב
הר"ן (שס) שס רבינו אפרים דמההוא עובדא דקס רבה בסעודת
פורים ושחטיה לר' זירא כדאיתא בגמרא (שס) אידחי ליה מימרא דרבא
ולא שפיר דמי למיעבד הכי: בתוב בארחות חיים (הל' פורים אות
ה) חייב אינש לבסומי צפוריא לא שישתכר שהשיכרות איסור גמור
ואין לך עזרה גדולה מזו שהוא גורם לגילוי ערות וספיכות דמים
וכמה עזירות זולתן אך שיטתה יותר מלימודו מעט:

(12)
ג' ה' פ"א
Beis Yosef
(ס' ה' פ"א)

אחרי ככלות סעודתו וברך בהמ"ז יקיים ג"כ החיוב מדינא דגמרא הקדושה שאמרו
חייב אינש לבסומי צפוריא והנה דקדקו חכמי הגמרא בלשונם הצח והקדוש ואמרו
לבסומי ולא אמרו חייב אינש להשתכר בפורים אך הוא כמ"ש הבי' כמור סי' הרצ"ח
בשם רבינו אפרים וא"ת וז"ל בקיצור חייב אינש לבסומי בפורים לא שישתכר שהשכרות
איסור גמור הוא ואין לך עבירה גדולה מזו כו' אך שישתה יותר מלמודו מעט עכ"ל.
גם האריז"ל בכוונת השתיה ביום זה ע"ד הסוד כתב באר היטיב בלשוננו הקדוש ולא
ישתכר אלא יתבסם כו'. גם את זאת יש להוכיח ע"פ שכל פשוט שאין כוונת הגמרא
הקדושה שישתכר חליצה כי הנה כל בעל שכל יודה ויכיר האמת כמ"ש במגילה
לעשות אותם ימי משתה ושמתה שחייב אדם להיות שובע שמחות בפורים אין הכוונה
על שמחת הוללות של רשות כי אין טוב לאדם לפני האדרי' כיא לשמח בשמחה של
מצוה אך הרצון בזה הוא שמחה של מצוה לשמח ביוצרנו ובוראנו ית"ש נגילה ונשמחה
בו נזכירה דודים מין שיש לנו אלוה ופטרון כזה שעומד בתמידות למלמ נפשנו מיד
כל הערצים הסבקים את נפשינו ומגודל שמחת לבו באלוהותו ית"ש ויחלצה יתן
במחשבתו הנוראה עצומה לבוראנו ית"ש על הנסים הגדולים והנפלאות שעשה עמנו
בימים ההם בזמן הזה.

(13)
פ"א ופ"ב ה' ה' פ"א
(ה' ו' פ"א)
Yesod V'Shuresh Ha'Avoda

הרי לפניך אחי ורעי ראה ברורה מפוסקים קדמונים שהביא הבי' כנ"ל. וכן
כתוב מפורש בכתבי האריז"ל וז"ל כנ"ל ואת כל ונוכחתי ע"פ שכל פשוט שאין כוונת
הגמרא הקדושה כלל על השתיה שלא כרח לכן יזהר האדם מאוד ומאוד בשתיה משקין
זמשכרין יותר מראי אפילו בשמחת פורים לכל הרימה פעם לך לשואות בהשאת היצר
שהוא מצוה ע"פ דינא דגמרא וכל ירא וחרד ישקול במאזני שכלו בעת שתיתו בפורים
אם יוכל עיי שתיה זו להתפלל תפלת מנחה ומעריב עם הצבור בכה"כ בכוונה ייטיב
לבו בין או בשאר משקה וכל מעשיך יהיו לש"ש לקיים סיע של קבלה לעשות אותם

Tosfos (14) אורח (15)

דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי. [בירושלמי] ארורה זרע
ברוכה אסתר ארורים כל הרשעים ברוכים כל היהודים:

MAGEN AVRAHAM (15) אלא (15) אגרי (15)

. ג אלא שיטחה
יותר וכו' וי"א שלא ידע לחשוב שארור
המן כנ"י ברוך מרדכי.

MAHARSHA (16) אגרי (16) אגרי (16)

. בפריא פ"ן
המן כו' פנידי כנ"ן דמשינן לומר דלא ידע גם אם הוא אינו מנוסס כל כך וידע:

RAMA (17) אגרי (17) אגרי (17)

הגה ויש אומרים דאין צריך להשתפר כל-כך, אלא ישמה יותר מלמודו (כל בו) (3) [3] (ה) ויישן, ומתוך שישן אינו יודע
בין ארור המן לברוך מרדכי" (מהרי"ל). ואחד הפירוש ואחד הפמעיט ובלבד שיכונן לבו לשמים. ואין להתענות בפורים
(ו) מלבד תענית חלום. (ז) ועין לעיל סימן חקסח וסימן תקע. יש שנהגו ללבש בגדי שבת ויום-טוב בפורים, וכן נכון (מהרי"ל).
ונתקנים לעשות סעודת פורים (ח) לאחר (ג) מנחה, וערבית יתפללו בלילה, ומתפללים מנחה תחלה (ט) בעוד היום גדול,
ורב הסעודה צריכה להיות ביום (מנהגים), ולא כמו שנהגין להתחיל סמוך לערב ועקר הסעודה היא ליל ט"ו. וכשחל

MISHNA BERURIA (18) אגרי (18) אגרי (18)

. ב (ד) בין ארור המן. שנה מפלה ראשונה, שנטל
(ה) נקמה רבה מפניו, ועוד טובה ומה מזה — גדלת מרדכי, שברכו
הקדוש-ברוך-הוא שצלה למעלה ראש, והנה קדם שושפתר נתן בודאי
חונה להשם ותקרה על שתי הטובות, ועל-כן אמרו חז"ל שלא יפסיק מלתן
שבת על זה בשמחה, עד שיבוא לידי כך שלא יבחיין עוד מה בין טובה זו
לזו. ועין באליה זוטא, דמכל מקום יראת להיות זהיר בענין נטילת-ידיים ובכרפת המוציא ובכרפת-המזון ויהיה שמחה של מצוה. ועין בפרי-מגדים
שכתב, וענין סעודת פורים ומתנות לאביונים ומשלות מנות אקשר דצריך פניה על זה לשם מצוה: (ה) ויישן, ומתוך שישן וכו'. וכן ראוי
לעשות [פמ"ג]:

BIVR HALACHA (19) אגרי (19) אגרי (19)

עד דלא ידע וכו'. וזה לשון
המאירי: חיב אדם להרבות בשמחה ביום זה ובאכילה ובשמחה עד שלא יחסר
שום דבר, ומכל מקום אין אנו מצוין להשתפר ולהפחית עצמנו מתוך
השמחה, שלא נצטוינו על שמחה של הוללות ושל שטות, אלא בשמחה של
תענוג שיגיע מחוכה לאהבת השם ותקרה והודאה על הנסים שעשה לנו, ועין
שם מה שמבאר דברי הגמרא. וזה לשון החיי-אדם כיון שקל הנס היה
על-ידי יין, לכן חייבו תכמים להשתפר ולשחות יתיר מהרגלו כדי לזכר
הנס הגדול, ואמנם הידע בעצמו שיזלזל או במצוה מן המצוות, בנטילת-
ידיים ובכרפת-המזון, או שלא יתפלל מנחה או מעריב, או שיהג
קלות-ראש, מוטב שלא ישתפר, וכל מעשיו יהיו לשם שמחה, עד כאן לשונו:

ALei SHOR (20) א"ל שור (ד: א"ס)

הרי אדם גדול מאד הבטוח בעצמו יכול להשתכר לגמרי בפורים. אנחנו בני אדם קטנים, קטנים בתורתנו ובעבודתנו, די לנו גם בפורים להתבסס "יותר מלימודנו, ואין צריך להשתכר כל כך" (רמ"א באו"ח תרצה, ב). ונתכונן לשמור על רוממות היום לבל ייהפך ח"ו ליום הוללות ובטלה.

Biur Halacha (21) ג"אור הלכה

* תיב איניש וכו'. ואם האמר, האיק יתיבו תניל מה שנוקר בתורה ובנביאים בקנה מקומות השקרות למקשול גדול? ויש לומר, מפני שקל הנסים שנוצרו לישראל בימי אחשורוש היו על-ידי משתה, כי בתחלה נסדרה ושתה על-ידי משתה ובה אסתר, וכן ענין הקן ומפלתה הנה על-ידי משתה, ולכן תיב תקמים להשפער עד כדי שיהא נזקר הנס הגדול בשתינת הנס. ומקל מקום כל זה למנה ולא לעבב [א"ר]: *

R. BLAU (22) ג"א יס"ק (ח' ס)

קראתי בשם רב שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל שאף שכל דיני פורים ישארו לימות המשיח (מהפסוק וימי הפורים האלו לא יעברו מתוך היהודים וכו'), פרט אחד ישתנה, שבימות המשיח לא נצטרך לשתיח יין ולא נקיים "עד דלא ידע", שבזמננו שיש צרות רבות לכלל ישראל יש צורך בשתייה לעורר השמחה בקרבנו, אבל לימות המשיח שימלא העולם דעת ה' ויהיה שלום אמיתי בעולם, תתקיים שמחה בלי אמצעים חיצוניים ולא נצטרך להשתכר. ואפשר לשאול על דבריו: מדוע דוקא בפורים חייבים להשתכר ולא בשאר החגים? הלא יש צרות לישראל בכל ימי השנה - לא רק בפורים! והתירוץ פשוט: שכל שמחת פורים תלויה בהצלה מהצרות שבאו עלינו, ואם כן, כיון שעדיין יש לנו צרות נוספות בימינו, יש צורך בקיום "עד דלא ידע" לעזור לנו לשכוח הצרות. מה שאינו כן בשמחת יו"ט, דהוי שמחה של קירבה להקב"ה ושמחה של עבודת היוצר.

MAHARAL (23) אה"ל (הקדמה א"א ח"א)

.. עיקר הטעם מה שאמר שצריך לבסומי בפוריא עד דלא ידע... יום זה אינו כמו יום הכפורים שהוא יום צום ותענית... שכאשר מסלק האדם ממנו הגוף על ידי התענית שהוא ממעט הגוף יש לאדם דביקות אל השי"י... אבל ימי הפורים הוא ענין אחר אשר השי"י הציל אותם מהמן בשביל שאין האדם נחשב לדבר מה ואין לו עזר מצד עצמו, וכיון שאין האדם נחשב לדבר מה הקיום שלו הוא מן השי"י... וכאשר הוא מבוסס ואין יודע בין ארור המן ובין ברוך מרדכי אז מה האדם נחשב כאשר מסולק ממנו השכל... ולכן חייב לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, ואז אין דבר באדם. וכאשר אין האדם נחשב לכלום קיומו הוא מן השי"י. ומעתה התבאר כי ימי הפורים יש בהם משתה ושמחה, שכל אשר יש לו משתה ושמחה יותר אינו נחשב לכלום. ואינו דומה ליום טוב שהם זמני שמחה, כי אין השמחה רק שיהיה כח לנפש, לא לבטל השכל ממנו. אבל בפורים כל אכילה ושתייה הוא הסרת השכל, וזהו ביטול האדם עד שאינו נחשב דבר-מה, ודי בזה למבינים דברים שהם עמוקים מאד מאד. ומוסיף המהר"ל ד"ה הפיל פור: "עד דלא ידע" כלומר, כי כאשר אדם מגיע למדה זאת אין לו שום עזר כלל, כי לא ידע דבר, ואין לו יכולת, וכך ישראל באותו שעה לא היה העזר והתשועה דבר מה מצד עצמם, רק מן השי"י היתה הישועה הזאת."

דברים (24) DEVARIM (ט:56)

וְשִׂמְחֶתָּ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וּבְנֶךָ וּבִתְּךָ וְעַבְדְּךָ וְאִמְתְּךָ וְהַלְוִי אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ וְהַגֵּר וְהַיְתוּם וְהָאֲלֻמְנָה אֲשֶׁר בְּקִרְבְּךָ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשִׁכּוֹן שְׁמוֹ שָׁם: וְזָכַרְתָּ כִּי-עַבְדָּה הָיִיתָ בְּמִצְרַיִם וְשִׁמְרָתָ וְעָשִׂיתָ אֶת-הַחֻקִּים הָאֵלֶּה:

... 11 You shall rejoice before HASHEM, your God — you, your son, your daughter, your slave, your maidservant, the Levite who is in your cities, the proselyte, the orphan, and the widow who are among you — in the place that HASHEM, your God, will choose to rest His Name. 12 You shall remember that you were a slave in Egypt, and you shall observe and perform these decrees.

דברים (כ:25) DEVARIM (כ:25)

וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הַרְאִשׁוֹן פְּרֵי עֵץ הָדָר בְּפֶת תְּמָרִים וְעֵנָף עֵץ-עָבֹת וְעַרְבֵי-נַחַל וְשִׂמְחֶתֶם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים:

40 You shall take for yourselves on the first day the fruit of a citron tree, the branches of date palms, twigs of a plaited tree, and brook willows;* and you shall rejoice before HASHEM, your God, for a seven-day period.

דברים (יד:26) DEVARIM (יד:26)

וְאָכַלְתֶּם-שָׁם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם (וְשִׂמְחֶתֶם) בְּכֹל מַשְׁלַח יָדְכֶם אַתֶּם וּבְתֵיכֶם אֲשֶׁר בְּרַכָּה יְהוָה אֱלֹהֵיךָ:

7 You shall eat there before HASHEM, your God, and you shall rejoice with your every undertaking, you and your households, as HASHEM, your God, has blessed you. *

But is there weeping in the presence of the Holy One, Blessed is He? וְהָאֵמַר רַב פָּפָא אֵין עֲצִיבוּת לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׂנֵאֵמַר "הוֹדוּ וְהִדְדוּ לִפְנֵי עוֹ וְהִדְדוּ בְּמִקְמוֹ" - for it states:^[27] *Glory and Majesty are before Him, might and delight are in His place!*^[28]

דברים (ו:1)

דברים (י:28) DEVARIM (י:28)

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר: יֵין וְשִׁכָּר אַל-תִּשְׁתְּ אֶתְּךָ וּבְנֵיךָ אִתְּךָ בְּבֹאֲכֶם אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד וְלֹא תִמְתּוּ חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם: וְלֹא-הִבְדִּיל בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין הַחֹל וּבֵין הַטָּמֵא וּבֵין הַטְּהוֹר: וְלֹא-הוֹרַת אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל-הַחֻקִּים אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֲלֵיהֶם בְּיַד-מֹשֶׁה:

8 HASHEM spoke to Aaron saying: 9 Do not drink intoxicating wine, you and your sons with you, when you come to the Tent of Meeting, that you not die — this is an eternal decree for your generations. 10 In order to distinguish between the sacred and the profane, and between the contaminated and the pure, 11 and to teach the Children of Israel all the decrees that HASHEM had spoken to them

מאי דרוש – What did the prophets interpret, leading them to create the obligation of reading the Megillah? אמר רבי חייא בר אבין אמר רבי יהושע בן קרחה – R' Chiya bar Avin said in the name of R' Yehoshua ben Korchah: The prophets advanced a kal vachomer argument, as follows: ומה מעבדות להירות – Now, if the Jews, who were delivered from slavery in Egypt to freedom, said a song of praise to God upon witnessing the Egyptians drown in the sea,^[10] – ממיתה לחיים לא כל שכן – then certainly we should commemorate our deliverance from death at the hands of Achashverosh and Haman to life with a public reading of the Megillah, which is the story of that deliverance.

The Gemara asks: אי הכי הלל נמי נימא – If so, we should also say Hallel^[11] on Purim!^[12]

The Gemara answers: לפי שאין אומרים הלל על נס שבחוצה לארץ – Hallel is not said on Purim, because we do not recite Hallel for a miracle that occurred outside of the land of Israel.

The Gemara refutes this: וציאת מצרים דנס שבחוצה לארץ היכי אמרינן שירה – If so, for the exodus from Egypt, which was a miracle that occurred outside the land of Israel, how may we say...
The Gemara answers:

עד שלא נכנסו ישראל – It is as was taught in a Baraisa: AS LONG AS the children of ISRAEL DID NOT ENTER THE LAND of Israel, ALL THE other LANDS WERE APPROPRIATE venues FOR RECITING A SONG^[14] of praise for God's miracles that occurred therein. משוכנסו ישראל לארץ לא – However, ONCE the children of ISRAEL ENTERED THE LAND of Israel, ALL THE other LANDS WERE NO longer APPROPRIATE venues FOR RECITING A SONG of praise for God's miracles that occurred therein.^[15] Since the exodus from Egypt occurred before the Jewish people entered the land of Israel, it is appropriate to recite the Hallel for the miracle of the exodus, even though the miracle of their deliverance occurred outside of Israel. However, since the events of Purim occurred after the people entered their land, a song of praise (Hallel) is inappropriate, since the miracle occurred outside of Israel.

The Gemara offers another reason why Hallel is not said on Purim:

רב נחמן אמר קרויהא זו הלילא – R' Nachman said: Reading the Megillah on Purim is equivalent to reciting Hallel.^[16]

Rava offers another answer: רבא אמר בשלמא התם – Rava said: Granted there, regarding the exodus from Egypt, it is appropriate to say Hallel, because we are able to recite the verse, „הללו עבדי ה'“ – Give praise, you servants of God.^[17] The verse implies that at the moment of salvation the Jews were servants of God, ולא עבדי פרעה – and not servants of Pharaoh, for at that time they were liberated from Egyptian bondage. אלא הנהא – But here, regarding the miracle of Purim, how can we say: „הללו עבדי ה'“ – Give praise, you servants of God? The verse implies that at the moment of deliverance we were exclusively servants of God, ולא אבתי עבדי – and not servants of Achashverosh. אהשורוש אנו – However, we were still servants of Achashverosh, even after having been saved from death!^[18]